

Lapin ELY-keskus
PL 8060
96101 Rovaniemi
kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

LAUSUNTO

19.8.2015

Dnro 726/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto YVA-ohjelmasta

Viite: Lausuntopyyntö LAPELY/1667/2015

NUOLIVAARAN TUULIVOIMAPUISTON YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI-MENETTELY

YVA-ohjelma

Wpd Finland Oy suunnittelee tuulivoiman rakentamista Nuolivaaraan. Hankealue sijaitsee Kemijärven kaupungin ja Sallan kunnan rajalla noin 25 km Kemijärven kaupungin keskustasta koilliseen ja noin 33 km Sallan kuntakeskuksesta lounaaseen. Energiantuotantoalue koostuisi enintään 17 voimalasta. Voimaloiden lisäksi alueelle rakennettaisiin tarvittavat yhdystiet, huoltotiet, maakaapelointi ja sähköasema. Sähkönsiirron vaihtoehtoja YVA-menettelyssä tarkastellaan kolmea.

Hanke sijoittuu Sallan ja Hirvasniemen paliskuntien alueelle. Yksi sähkönsiirron vaihtoehtoista ulottuu Pyhä-Kallion paliskunnan puolelle. Poronhoitovuonna 2013–2014 Sallan paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä oli 5300 ja poronhoitajia oli 144. Hirvasniemen paliskunnan vastaavat luvut olivat 2300 eloporoa ja poronhoitajia oli 66.

Poronhoidon huomioiminen tuulipuistohankkeissa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poroelinkeinoon asemaa ja alueidenkäyttöä edellytyksiä. Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Myös valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poronhoidon alueidenkäyttöä edellytyksiä. Itä-Lapin maakuntakaavan suunnittelumääräykset edellyttävät poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämis-edellytysten turvaamista, sekä poronhoitoon olennaisesti vaikuttavan alueiden käytön suunnittelussa poronhoidolle tärkeiden alueiden huomioimista. Valtion maiden osalta edellytetään neuvotteluja asianomaisen paliskunnan kanssa. Näin edellytetään myös työn alla olevassa Itä-Lapin ja Rovaniemen alueen maakuntakaavaluonnoksessa; vahvistuessaan tämä maakuntakaava kumoaa vanhan.

Poroilla on alueella PHL 3 §:n mukainen vapaa laidunnusoikeus maan omistussuhteista riippumatta. Poronhoito on maankäyttömuoto, jonka kannattavuus perustuu laajoihin laidunalueisiin ja porojen luontaisen laidunkierron mukaiseen vapaaseen laiduntamiseen. Paliskunnan toiminnalliseen ympäristöön kuuluvat erilaiset laidunalueet (kesä-, talvi-, rykimä- ja vasoma-alueet), ja niille siirtymiseen käytettävät alueet, sekä paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät toiminta-alueet ja infrastruktuuri (kuljetusreitit, erotusaidat, kämpät, laidunkiertoaidat ym.). Kaikki paliskunnan alueelle tuleva uusi toiminta ja maankäyttö vaikuttavat poronhoitoon, sillä paliskunta eri osineen muodostaa yhtenäisen toimintaympäristön. Eri alueiden merkityksen suuruus vaihtelee paliskunnan sisällä. Tästä syystä maankäyttöhankkeita on aina tarkasteltava tapauskohtaisesti yhteistyössä asianosaisen paliskunnan kanssa.

Ympäristölle aiheutuvat muutokset vaikuttavat poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. YVA-menettely nousee keskeiseen osaan, kun hankkeen eri vaihtoehtojen vaikutuksia poronhoitoon selvitetään. Vaikutukset tulee arvioida riittävän laajasti. Lähtökohdaksi tulee ottaa alueen nykyinen merkitys elinkeinolle. Arvioinnissa tulee selvittää kaikkien rakennelmien (voimat, sähkölinjat, uudet tiet ym.) ja toimintojen vaikutukset porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön, poronhoitotöihin (muuttuminen/vaikeutuminen, turvallisuusriskit jne.) ja rakenteisiin (erotusaidat, laidunkiertoaidat ym.). Lisäksi mahdolliset poroille suoraan aiheutuvat vahingot (liikenne, tippuva jää) tulee arvioida. Kokonaisvaikutus paliskunnan porotalouden kannattavuuteen ja yhteisvaikutukset alueen muiden maankäyttöhankkeiden kanssa tulee selvittää.

YVA-menettelyn ja osayleiskaavoituksen suhde, sekä aikataulutus on tuotava selkeästi esille ja yhteensovittettava siten, että poronhoitolain mukaiset neuvottelut järjestetään järkevään ajankohtaan. Neuvotteluiden tarkoitus on tiedon vaihtamisen varmistaminen eri toimijoiden ja viranomaisten kesken. Neuvotteluissa tulisi olla myös aidosti mahdollista keskustella hankkeen toteutuksesta sekä tähän liittyvistä haittojen lieventämis- ja korvaustoiminpiteistä. Neuvotteluiden ajankohtaa mietittäessä on syytä ottaa huomioon paliskunnan poronhoitotyöhön liittyvät kiireisimmät ajat (esimerkiksi syksyn erotukset ja kesän vasamerkintä).

Nuolivaaran tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely

YVA-menettelyn porotalousvaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä niin rakentamisen kuin toiminnan aikaisiakin vaikutuksia poroelinkeinoon. Nykytilaselvitys nousee keskeiseen osaan, kun vaikutuksia arvioidaan. Myös toiminnan jälkeistä aikaa, esimerkiksi laidunmenetysten pysyvyyttä, tulee tarkastella poroelinkeinoon näkökulmasta. Menettelyssä tulee etsiä konkreettisia ratkaisuja haitallisten vaikutusten lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä paliskuntien kanssa. Nykytilaselvityksen, vaikutusten arvioinnin, sekä seurannan saa parhaiten järjestettyä porojen GPS-pantaseurantojen, sekä karttatarkastelujen ja paliskunnan edustajien kanssa käytyjen keskustelujen ja neuvottelujen avulla.

Tuulipuistohanke sijoittuu Hirvasniemen ja Sallan paliskuntien yhteistoiminta-alueelle. Alueet porot käsitellään yhteisesti ja alueen lähellä sijaitsee paliskuntien yhteinen, vasta rakennettu, Satjanan erotusaita. Sallan paliskunnan porojen keväinen kulkureitti Vuotoksen alueen vasonta- ja kesälaidunalueille kulkee näiden alueiden kautta. Nämä kesäalueet puolestaan ovat molemmille paliskunnille tärkeitä. Tästä kertoo osaltaan se, että alueen vasat ovat tutkitusti hyväkuntoisia ja kookkaita. Syksyllä porot palaavat alueen kautta takaisin Sallan paliskunnan puolelle. On vaikea täysin varmasti arvioida tuulivoimala-alueen vaikutuksia porojen käytökseen. Tuulivoimalat voivat ohjata Hirvasniemen paliskunnan poroja Sallan paliskunnan alueelle tai päinvastoin. Porojen hakeminen naapuripaliskunnan alueelta lisää poronhoitajien työtä ja kustannuksia.

Hankkeesta aiheutuu siten sekä suoria laidunten menetyksiä, että mahdollisesti luontaisen kulkureitin rikkoutuminen. Alue on tällä hetkellä rauhallinen, siellä ei ole asutusta, eikä teitä. Mikäli porot välttävät tuulipuiston alueita häiriön (rakentaminen, voimaloiden liike, ääni, välke) vuoksi tai niitä ei voida muusta syystä enää käyttää poronhoitotöissä, aiheutuu laajemmille alueille ulottuvia välillisiä laidunmenetyksiä. Jos porot siirtyvät tai hajaantuvat rauhattomaksi muodostuneelta alueelta pois, aiheutuu tästä epätasaista laidunten kulumista muissa osissa paliskuntaa. Työmäärän lisääntyminen ja toiminnan uudelleensuunnittelu sekä mahdollisesti poronhoidon rakenteiden siirtäminen aiheuttavat kustannuksia elinkeinolle.

YVA-ohjelman mukaan vaikutukset poronhoidon kannalta tullaan selvittämään varsin monipuolisesti. Porotalousvaikutusten arvioinniksi laaditaan erillisselvitys. YVA-menettelyä varten on perustettu seurantaryhmä, johon on kutsuttu asianosaiset paliskunnat, sekä Paliskuntain yhdistyksen edustaja. Tämä on hyvä tapa varmistaa poronhoitolain velvoitteet ja YVA-lain osallistumiselle ja tiedonsaannille asetetut tavoitteet. Tuulipuistojen vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon ei ole vielä täysin kattavaa tietoa olemassa ja toiminta voi aiheuttaa vaikutuksia, joita ei osata ennakoida. Nämäkin vaikutukset tulee niiden ilmetessä pyrkiä lieventämään ja tarvittaessa korvata. Näitä varten olisi hyvä perustaa esimerkiksi vuosittain tai tarpeen mukaan kokoontuva vaikutusten seurantaryhmä, joka jatkaa toimintaansa YVA-menettelyn päätyttyä.

Paikkatiedon ja GPS-seurantatiedon hyödyntäminen kokonaisvaltaisen nykytilan kartoituksen sekä arvioinnin saamiseksi on suositeltavaa. Paliskunnilla on ollut alueella käytössä GPS-pantoja jo useamman vuoden ajan.

Poronhoitolain 53 §:n neuvottelut on suunniteltu pidettäväksi syksyllä 2015. Neuvottelun ajankohta olisi hyvä järjestää siten, että tilaisuudessa on mahdollista tuoda olennaista tietoa kaavoitusprosessiin ja suunnitelmiin on vielä realistiset mahdollisuudet vaikuttaa.

Arviointiselostuksessa tulee kiinnittää huomiota vaihtoehtojen esittämiseen kartalla. YVA-ohjelmassa olevissa kartoissa ei vielä esitellä selkeästi kyseisen hankkeen ja muiden läheisten hankkeiden sijoitumista suhteessa poronhoidon keskeisiin alueisiin, rakenteisiin ja kulku-/kuljetusreitteihin. Hankkeen vaikutuksista ei näiden karttojen perusteella voi muodostaa kokonaiskuvaa. Porotalouden kannalta vä-

hiten haittaa aiheuttaisi vaihtoehto VE 0, toteutettavista hankevaihtoehdoista VE 1:den ja VE 2:den välillä tuskin on merkittäviä eroja, sillä ne sijoittuvat samaan vaaraan, vain voimaloiden lukumäärä hieman muuttuu. Vaihtoehtoverailun sijaan poronhoidon kannalta oleellisempaa on arvioida kattavasti hankkeen yhteisvaikutukset paliskuntien alueelle sijoittuvien muiden tuulipuisto- ja maankäyttöhankkeiden kanssa. Sähkönsiirron vaihtoehdoista voidaan todeta, että mitä vähemmän laitumia tai kulureittejä pirstotaan, sitä vähemmän haittaa aiheutetaan.

YVA-menettelyssä tulee arvioida laajasti kaikki poroelinkeinoon kohdistuvat vaikutukset. Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa on huomioitava kokonaisvaltaisesti.

Tuulipuiston rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset tulee korvata. Hankkeen vaikutuksia tulee seurata.

Sallan ja Hirvasniemen paliskunnille tulee turvata tiedon saanti koko hankkeen suunnittelun ja mahdollisen toteutuksen aikana.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao